

VELIKI INTERVJU

NIHČE NI VERJEL, DA JE MOGOČE. A NAM JE USPELO.

DR. JURE KLOPČIČ, VIŠJI INŽENIR

V Sloveniji je dokončal študij gradbeništva, prejel fakultetno Prešernovo nagrado, nekaj časa delal kot asistent, šel za doktorat poslušat predavanja o gradnji predorov v Gradec ter nato sodeloval pri najzahtevnejših predornih projektih v Sloveniji. Nato so ga lani poklicali iz tujine. Danes dela v Kanadi, sredi divjine, v rudniku urana v provinci Saskatchewan.

Kristina Božič, Špela Keber
Foto: Iztok Dimc

Jure Klopčič dela za angleško svetovalno inženirsko podjetje Dr Sauer & Partners Ltd. Pravi, da je svojo rešitev menedžerjem rudnika predstavil tako, da jih je prosil, naj skupaj z njim sestavljajo kocke. Ko so enkrat razumeli, so mu zaupali, in ko so videli rezultate, so verjeli v njegovo delo in rešitve. Te pa njega samega ne pustijo zadovoljnega. Znova in znova si želi novih izzivov. Vmes kajta in smuča. Hišo, v katero se bo nekoč vrnil, si je zgradil v Domžalah. "Domžale so moje mesto," skomigne z rameni.

Menda ste včasih sanjali o tem, da boste delali na naftnih ploščadih?

V resnici je bila želja postati športni filmski režiser. A je imel oče doma manjše gradbeno podjetje, možnosti za resen študij režije pa nisem videl. Zato sem se odločil za gradbeništvo. Hitro me je začela privlačiti geotehnika. Vsak del zemeljske površine je drugačen. Če vzameš isto hišo, a jo premakneš na druga tla, nastane popolnoma drug projekt. A zdelo se mi je, da sem prišel do meja mogočega. Potem sem odkril predore. To je, kot bi vtaknil glavo v črno škatlo in čakal, da te nekaj udari, potem pa se poskušaš ubraniti pred tem. Najprej Trojane, nato Šentvid, Markovec, vmes nekaj manjših projektov. Sedaj nadaljujem delo v Kanadi.

Do kam tam gradite predore?

Delam v rudniku urana. A ni se treba bati. Ponoči se ne svetim. Varnostni ukrepi glede dovoljene radiacije so zelo strogi. Na 12-urnem letu dobim več sevanja, kot sem ga dobil v enem letu dela v rudniku. Delamo na globini 480 metrov pod zemljo. Gradimo dostopne rove pod rudnim telesom, da bodo lahko s posebnim sistemom nato črpali rudo na površje. Rudnik je star 25 let. Vanj so vložili že 3 milijarde dolarjev, kajti koncentracija urana je zelo visoka. Poskusili so marsikaj, najbolj prefinjene metode, a zemeljski pritisk je rove spet in spet zdrobil. Zato so poklicali nas. Nam gre dobro. Prvi predor smo končali aprila, drugega bomo odprli novembra, ko se bo začelo tudi črpanje rude. Ko pridem nazaj, naj bi bilo veliko slavic.

Ko govorite v množini, govorite o kom?

Smo ekipa dveh inženirjev in treh inšpektorjev. Vodimo dela. Lastnik rudnika in izvajalec ne poznajo metod, po kateri delamo. To pomeni, da organiziramo celotno delo, od materialov do ljudi in opreme, strojev. Sledimo vsakemu koraku. Na začetku smo za en meter potrebovali 5 dni. Ko smo prenavljali prvi predor, smo na koncu prišli na 2,7 metra na dan. Pri drugem predoru, ki je večji in zahtevnejši, smo potrebovali za en meter 6 dni. Sedaj delamo že 1,2 metra na dan. Z različnimi ukrepi bi morali priti do 1,8 metra na dan. Kot višji inženir gradbišča vodim ekipo in bdim nad vsako odločitvijo. Inšpektor mi reče eno, pogledam širšo sliko, kazalce in podatke ter se odločim. Bomo zmanjšali ali povečali debelino brizganega betona, uporabili več ali manj sider?

Ali v rudniških kanalih delajo ljudje ali je vse mehanizirano?

Ne, v rovih so delavci. Ne gre za zelo visoko tehnologijo. Imamo izkopni stroj, nakladalne stroje, imamo robota za brizgan beton in vrtanje sider. A vse upravljajo ljudje. Vsi smo v rovu. Inšpektorji so v rovu 24 ur na dan, vsak po dvanajst ur.

**Gradbeništvo je bilo v Sloveniji sredstvo politike za izčrpavanje in za kanalizacijo denarja. Fantje, ki so delali v SCT-ju v Primorju, so bili vrhunski delavci in strokovnjaki.****Dvanajst ur naenkrat so v rovih?**

Seveda. Vsi delavci in vsi inšpektorji.

Katera delovnoppravna zakonodaja pa to ureja?

Kanadska. Delamo po dvanajst ur in pol na dan. Petnajst minut imamo zjutraj in zvečer, da se z inšpektorji in obema inženirjema srečamo, pogledamo, kaj gre dobro, kaj manjka, kje bi se dalo kaj izboljšati. Rudarji, predorski delavci, delajo 14 dni po dvanajst ur. Nato so 14 dni prosti. To znese natančno 180 ur na mesec. Mi kot tujci, ki pridemo od daleč, delamo po 240 ur na mesec. V rov ne grem nujno vsak dan. Odvisno od dela, kje smo, kako napredujemo, koliko je sestankov, ki se po navadi zgostijo ob koncu tedna. Delovni teden se začne v nedeljo, ko je treba oddati vsa poročila za teden prej. O produktivnosti, nadzoru, porabi materialov, delu strojev ...

Gre za delovišče, ne za mesto ali kraj?

Do najbližjega večjega mesta, ki ima komercialno letališče, je 700 kilometrov zračne linije. Do najbližjega naselja je 550 kilometrov. Okoli nas ni ničesar. Voda, gozd, volkovi, medvedi in lisice.

Živate v kontejnerjih?

Da, modularna gradnja, v več kontejnerjih skupaj. Imamo tabore. Sam, kot vodilni inženir, sem v stalnem taboru, a svoje sobe nimam. Smo pogodbeniki, izvajalci. Nismo predstavniki lastnika rudnika. Dobimo svojo sobo, približno tri krat tri metre velik prostor s posteljo, mizo, dvema omarama, ogledalom. Kopalnice so skupne. Če pride "pravi, stalni" lastnik, zamenjaš sobo. Zgodilo se je, da sem se štiri dni zapored vsak dan selil v drugo sobo, včasih pa sem dvajset dni ves čas v eni sobi. A to ni problem. Imamo pralnice, delovne obleke nam perejo servisne službe. Pisame so na drugi strani, 15 minut hoje stran. Imamo tudi svoje avtobuse, ki nas peljejo do pisarn ali rudnika, do tabora, kjer so rudarji. Živimo v približno kilometer in pol velikem krogu, z vsemi skladišči vred.

V Sloveniji pogosto slišimo, da univerze študentom ne dajo dovolj uporabnega znanja za industrijo. Kako dobro vas je to okolje pripravilo na to, kar delate?

Mi smo kralji. Slovenci in Hrvatje imamo znanje, ki je nekajkrat večje, kot je znanje drugih inženirjev. Primerjave lahko delam s kanadskimi in angleškimi inženirji. V resnici ni primerljivo, naše šole so vrhunske. Sam sem del doktorata naredil v tujini, ker v Sloveniji specializacije za predorogradnje nimamo. A fakulteta da temelje, nato moraš sam kopati, iskati, se izobraževati. Težava je miselnost, da tega in tega tako ali tako ne bom potreboval. Nikoli ne veš, kdaj ti bo kaj prišlo prav.

Študentje nimajo pravega odnosa do študija?

Natanko to. Zato sem izgubil veselje do de-

la s študenti tu. Študenti gledajo samo papir in si mislijo, da bodo potem že nekako. Nato pa protestirajo, da jih nismo ničesar naučili. Aplikativno – kaj je to? Univerza mora dati univerzalno znanje, ki ga potem sam apliciraš naprej. Ne more te naučiti vsega. V času, ko gredo materiali in tehnologija tako hitro naprej, ni smisla, da učimo nadrobno tehnologije, ki bodo čez tri leta že zastarele. Univerza da osnovno znanje o materialih in tehnologijah, predvsem pa o metodah in filozofiji gradnje. Vsega drugega se priučiš. Gradbeništvo je tako široko, da na fakulteti raziskujemo tako pretok krvi v ožilju glede na viskoznost do plazov in gradnjo cest. Ne znam vsega. A sem se pripravljen učiti, raziskovati, razmisliti in naslednjič ponuditi odgovor. O tehnologiji brizganega betona sem vedel le malo. Imeli smo težave in sedaj veljam za velikega strokovnjaka. Prebral sem ogromno knjig in študij, literature. Če je osnova dobra, lahko gradiš, kar želiš. Stric Google pozna marsikateri odgovor.

Sredi ničesar je torej internet ...

Seveda. Tam nas je 900 ljudi. Mislite, da je preprosto prepričati nekoga, da je tam 14 dni, odrezan od sveta? Internet je prvi pogoj. Sedaj imamo tudi mobilni signal. Hkrati je to nujno za komunikacijo z vodstvom rudnika.

Omenili ste slovenske in hrvaške inženirje. Vas je več?

Eden od inšpektorjev je koroški Slovenec. Da sem lahko teh šest tednov doma, pa me nadomešča hrvaški kolega, nadomestni inženir. Inženirji delamo samo dnevne izmene, dvanajst ur in pol na dan.

Obstaja pojem prostega časa?

Delaš dvanajst ur in pol. Zjutraj potrebuješ zajtrk, zvečer večerjo. Da prideš do pisarn in tabora, se umiješ, mine še ena ura. Zvečer igramo nogomet, košarko. Imamo telovadnico, biljard, namizni tenis, televizijske sobe. Imamo savno. Spiš 6 do 7 ur, greš na računalnik, pokličeš domov, dan mine.

Ampak delati 12 ur in pol ne zveni varno. Verjetno imate odmore?

Kot inženir delam ves čas, ker nadzorujem vse dele ciklusa. Rudarji, ki je izkop, delajo z izkopnim in nakladalnim strojem. Ostali se pripravljajo na naslednji ciklus. Čistijo predor ali opravljajo druga dela. Ne gre za dvanajst ur fizičnega dela, to ne gre. A nadzorniki smo tam ves čas. Morda vmes poješ, kar si si prinesel s seboj, kajti če bi šel na kosilo ven, bi ti to vzelo 15 minut samo v eno smer.

Ste v Sloveniji tudi sodelovali pri projektih gradnje predorov?

Sodeloval sem pri predoru v Šentvidu. Tam sem bil ves čas, cele dneve, včasih tudi noči. Delali smo raziskovalni projekt in v primerjavi s Kanado in Anglijo smo zmagovalci. Napredki, ki jih lahko dosegamo tu, so precej nad tistim, kar lahko dosegajo tam.

Zakaj?

Organizacija dela je boljša. Vedeti morate eno stvar. Gradbeništvo je bilo v Sloveniji sredstvo politike za izčrpavanje in kanalizacijo denarja. Fantje, ki so delali v SCT-ju v Primorju, so bili vrhunski delavci in strokovnjaki. Delo ni bilo nikoli slabo narejeno. Odpadajoči omet je bil posledica politike, ki je hotela imeti predor odprt na določen dan, četudi smo jim že prej povedali,

da to ne bo šlo. Zato je bilo treba najti rešitev, da je neka politična kravata lahko prerezala trak. A če govorimo o stroki, o izvedbi in delavcih, govorimo o vrhunski ravni. Vsak, ki je delal na šentviškem predoru, gre lahko delat kamorkoli v tujino. Zelo bo spoštovan, cenjen in zelo iskan. Od politikov pa ne more nobeden nikamor. Če bi šli, bi jih samo pozaprl.

Kaj se je potem zgodilo z gradbeništvom?

Pustili so ga propasti. Zakaj? Ker so ugotovili, da iz njega ne bodo več mogli črpati denarja. Inženirji, ki so delali v šentviškem predoru, danes niso med brezposelnimi. Vsi so v tujini. Povsod. V Londonu gradijo nove linije podzemne železnice. Na tisoče inženirjev dela tam, kar nekaj iz Slovenije. Moji kolegi, s katerimi smo skupaj delali, so vsi v tujini. Pokličejo jih: “Potrebovali bi te.” Vedo, kakšne so plače tu. Svetovno predorsko industrijo sestavlja nekaj tisoč ljudi. Ljudje se poznajo med sabo, informacije krožijo, podjetij je le nekaj zares velikih.

Za vaš uspeh pa je bil ključen vaš odnos do dela in znanja?

Bili smo skupina osmih kolegov, ki smo že med študijem vlekli naprej drug drugega. Prezabavali smo se več, kot se bodo kdajkoli sedanji študentje. A ko je bilo treba delati, smo delali. Hodili smo na predavanja, poslušali. Večino sem se naučil tam. Na izpit nismo šli, da bi dobili šest. Z osmico nisem bil zadovoljen. Ni šlo za številke, šlo je za znanje. Vede-li smo, da je en predmet, znanje, ki smo ga dobili, le en delček. Slej ko prej bo treba vse delčke združiti v nekaj več. Takrat morajo biti ti delčki trdni in celi. V tujini cenijo dvoje. Tvoje znanje in tvoje izkušnje. Papir kot tak ni pomemben. Meni doktorat nič ne pomaga. Gre samo za to, kaj znaš, kaj si se naučil med študijem, kako si to na gradbiščih nadgradil. Če te vprašajo: “Znaš to?”, rečeš: “Znam.” Drugače te bodo naslednjič dali na drug, nižji položaj. Na začetku sem

bil navaden inženir. Vprašali so me, če znam narediti poseben dokument, in sem rekel, da znam. A v resnici nisem vedel, kako natančno gre. Pobrskal sem, pogledal, prebral, uporabil glavo in naredil svoj sistem geoloških kategorij. Deluje in sedaj ga uporabljajo tudi geologi, ker je preprost in uporaben.

Je v Sloveniji še kaj, kar bi vam predstavljalo izziv?

Karavanke. Druga cev predora Karavanke. Delo naj bi se začelo spomladi 2017. To je izjemen projekt, primerljiv s Šentvidom. Želim si, da bi z nekaterimi ljudmi, ki so me uvedli v svet gradnje predorov, predvsem g. Milanom Črepinškom, spet sodeloval. Med gradnjo predora Šentvid je dejal, da bi rad naredil še Karavanke, potem pa bi se upokojil. Takrat sem mu rekel, da bova potem delala skupaj. Vsakič ko se vrnem v Slovenijo, ga pokličem, srečava se in odštevava leta.

Zakaj? Denar verjetno ni glavni dejavnik.

Ne delaš samo zaradi denarja. V tujini sem eno leto in verjetno bom še naslednja štiri leta. Ko enkrat vidiš svet, ko delaš ‘shift work’ 20 dni in imaš nato 16 dni prostih, lahko veliko potuješ. Zgradiš si hišo. Meni je to že uspelo v Domžalah, denarja nekaj prineseš s sabo in potem ne potrebuješ dosti več. Nekaj pa še vedno zaslužiš.

Koliko je ‘obratovalna’ doba delavca, ki dela ‘shift work’?

Naši inšpektori so stari 55, 60 let. Že vse življenje delajo tako. Predore se vedno dela tako. Ena izmena traja 12 ur, dela se 365 dni na leto. Če si z delom pred rokom, se lahko delo ustavi med 20. decembrom in 5. januarjem. Izmene so lahko različne, a bolj ko si v odmaknjenih krajih, daljše so. Včasih, če delaš še bolj severno, se dela štiri tedne in nato si štiri tedne prost. Ampak v 16 dneh, ko imaš prosto, se spočiješ. Sam sem šel na ‘road trip’ čez pol Amerike. Veliko je bilo vožnje. Spet drugič sem šel na karibski otok, ležal na plaži, kajtal, se počil.

Koliko inšpektorjev pa ima družino?

Vsi trije. Naši inšpektori delajo 28-14. To pomeni, da 28 dni delajo, 14 dni so prosti. Vsi trije so poročeni, dva imata mlajše otroke. 14 dni, ko so doma, so zares doma. Denarja zaslužijo dovolj. Največ družin raztrga negotovost, kje bodo dobili denar za preživetje. Plače v rudarstvu so tako visoke, da si lahko privoščijo, kar si želijo. Domov pridejo z darili za otroke. Čas, ko so prosti, lahko kvalitetno preživijo skupaj. Ko pridem domov, sem cele dneve prost. Vsak poklic ima svoje prednosti in slabosti. Ko si gor, delaš. Ko prideš domov, potrebuješ dan, dva, da se spočiješ, potem imaš čas ...

Kako vidite Domžale v tem svetu?

V Domžalah sem bil rojen. So moje mesto. Tudi živel bom tu, ko se bom vrnil. Odkar imamo avtocesto, sem v dveh urah lahko kjerkoli v Sloveniji. To je zame, ki mi športi kajtanje, smučanje veliko pomenijo, ključno. Všeč mi je mir, moja hiša je tik ob Kamniški Bistrici, s psom grem lahko na sprehod. Do letališča je 15 minut. Trgovina, zdravstveni dom, lekarna, vse je na dosegu roke.

Ampak po 20 dneh v rudniku pride-te denimo v državo, ki je v krizi, pes se je stebel s sosedovo mačko in je to velik škandal, otrok ima norice ... So to vzporedni svetovi, ki se jih da povezati?

Gre za vzporedne svetove. Že v Kanadi je svet drugačen. Tam so ljudje optimistični, finančne krize ni. V provinci, kjer delam, brezposelnosti ni. Rudniki se odpirajo po tekočem traku, ljudje se pri seljujejo, mesta rastejo. Iz vse Kanade hodijo ljudje na delo v rudnike.

Koliko pa je Indijancev?

Približno tretjina zaposlenih v našem rudniku je ‘first native’ (prvi narod, op. p.). To je načrtna politika in zakonska zahteva. Počasi jih uvajajo, tako da imamo sedaj tudi kakšnega tehnika v inženirski stavbi, ki je Indijanec. Na vodstvenih mestih jih ni. Večinoma so v podpornih

službah. V kuhinji opravljajo fantastično delo.

Pa so njihove pravice do zemlje, kulture politično in razvojno vprašanje?

Imajo vse možnosti. Zemljo so prodali in se z lastnikom rudnika dogovorili, da jim zagotavlja delovna mesta. Imajo dobre plače. Seveda se ne morejo primerjati z inženirskimi plačami, a za njihove razmere imajo zelo solidne plače. Včasih pride ob sobotah tudi kakšna njihova glasbena skupina in igrajo. Včasih kaj pečejo zunaj. A tudi njihova kultura ni več, kar je bila. Vsi imajo iPhone, kadijo ..., precej drugače je, kot si mi predstavljamo. Ko vidijo moj telefon, mi rečejo, zakaj si ne kupim boljšega. Vprašam jih, zakaj, če ga ne potrebujem?

Kaj ustvarja tehnologija, ko pride do odnosov med ljudmi, odnosa človeka do narave?

Mi posegamo le v površino zemeljske skorje. Tehnologija pa povzroča, da postaja sloj ljudi tako pameten, da lahko naredi kar koli. Povprečje, povprečno znanje in sposobnosti pa padajo. Tehnologijo lahko razvijamo, a vprašanje je, ali jo bodo ljudje znali uporabljati. Bo koristila vsem? Pametne telefone ljudje koristijo med enim in dvema odstotkoma vseh zmožnosti. Tehnologija gre izjemno hitro naprej, a povprečje ljudi, velika večina temu razvoju ne more slediti. Podobno je pri nas. Mi lahko pripeljemmo najsodobnejše naprave, a vprašanje je, ali jih bodo delavci znali uporabljati. Sam vidim, koliko pozornosti moram vložiti v to, da sledim napredkom in izboljšavam, novostim na svojem področju. So resnične ali puhle? Težava je, da opremo ponavadi kupujejo menedžerji. Njim se zdi fino, če se sveti. Tehnik bo pogledal šobo, navoje ..., če so enaki kot pri prejšnjem stroju, novega ne potrebuje. Vprašanje je, ali je napredek le nov dizajn ali resnično nova tehnologija, ki pomaga pri delu. Tu pa napredek ni tako skokovit. Potreben bi bil preboj za resnejše spremembe. Pri naši tehnologiji pa gre bolj ali manj za finese.

Mi posegamo le v površino zemeljske skorje. Tehnologija pa povzroča, da postaja sloj ljudi tako pameten, da lahko naredi kar koli. Povprečje, povprečno znanje in sposobnosti pa padajo. Tehnologijo lahko razvijamo, a vprašanje je, ali jo bodo ljudje znali uporabljati. Bo koristila vsem?

Ampak v okolju, v katerem delate, strokovnost šteje?

Seveda. Prodajamo inženirske nasvete in storitve. Meni se zdi odlično, ker vidim, da gremo v vse bolj zahtevna področja. Rude, ki so blizu površja, so izčrpane. Treba je iti globlje, v bolj neprijetna področja. To pomeni delovne izzive še za naslednjih 100 ali 200 let ... Za povprečnega študenta ali človeka, ki so mu nenehno razmišljanje, prilagajanje ali spreminjanje napor, pa to ni dobro. Mnogi bi si želeli mirno, enako delo ves čas. Meni pa v tem rudniku počasi postaja dolgčas. Bolj ali ne smo doumeli, kako deluje. Sedaj še povečamo produktivnost na ciljno, in če ne pride kaj zanimivejšega, bom prosil za premestitev, denimo v kanadski rudnik zlata, kjer imajo problem s stiskanjem. Tudi tam je treba najti rešitev, jo implementirati, dokazati, da dela, nekaj časa ostati in opazovati, nato iti naprej. Če pred mano ni novih izzivov, imam občutek, da nazadujem. Potrebujem nove naloge, kjer moram uporabljati glavo, znova in znova. A tudi v našem podjetju so inženirji, ki si želijo le seznama in opisa nalog, ki jih morajo narediti. □